

SPECIFIEK TANDHEELKUNDIGE VOORLICHTING*)

DOOR H. BROUWER, tandarts

Tandheelkundige voorlichting bestaat reeds veel langer dan 50 jaar. Niemand minder dan Rembrandt Harmenszoon van Rijn bijvoorbeeld, registreerde in 1635 het bestaan ervan. Zijn door hem uitgebeelde tijdgenoot, een marktkwakzalver, adviseerde een wondermedicijn tegen kiespijn, die hij uit het mandje dat vóór hem hangt, te koop aanbiedt. De tekening in *afb. 1* mag dan terecht als titel dragen „de Charlatan”, zij maakt ons duidelijk dat het probleem al oud is.

Ook Leonardo da Vinci confronteert in zijn tijd de mens reeds met de gevolgen van tandeloosheid. Hij tekent een grijsaard met ingevallen mond tegenover het ideaaltypet der jeugd dat een prachtig profiel heeft, hetwelk bepaald wordt door de aanwezigheid van het tandstelsel (*afb. 1, 2e beeld*).

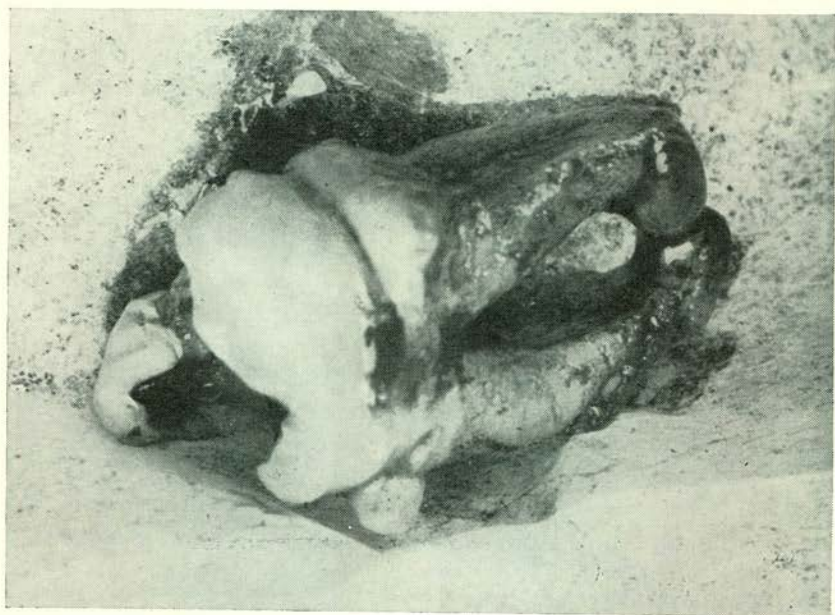
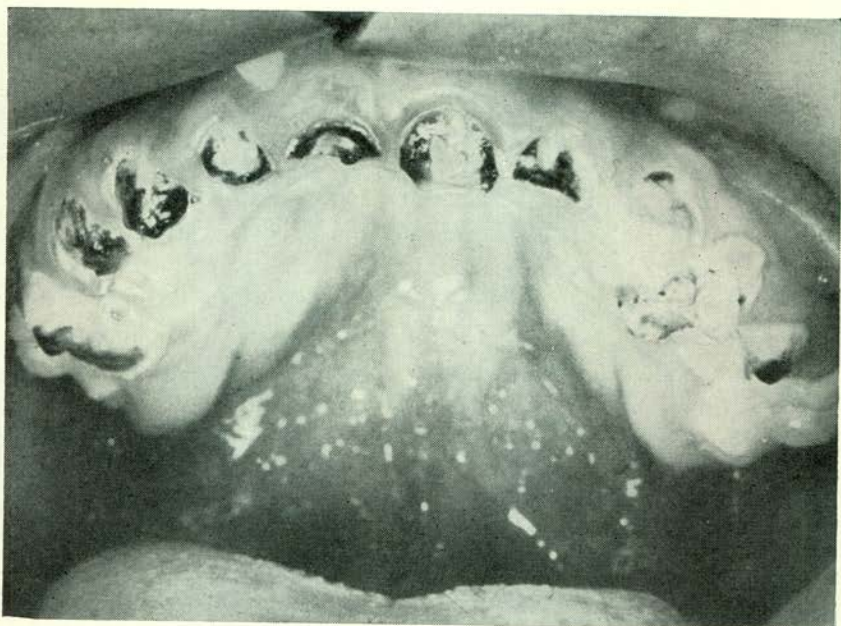
De behoefte aan voorlichting is al oud. Daarvan getuigt een in 1830 gedane vondst bij opgravingen op de Krim in Zuid-Rusland. Een 14 cm hoge vaas van witgoud met o.a. een afbeelding van een tandheelkundige groep: een boogschutter die een pijnlijke behandeling ondergaat, getuige zijn greep naar de behandelende hand en arm. (*afb. 1, rechts*) De vaas dateert uit de vierde tot derde eeuw voor Christus.

Vandaag zien wij terug op 50 jaar moderne tandheelkundige voorlichting, een periode die in feite dus nog maar zeer kort is, maar waarin dit werk ook in ons land een grote vlucht nam. Veel arbeid is verzet om

afb. 1

1) Voordracht gehouden op de bijeenkomst ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van „Het Ivoren Kruis”, 30 nov. 1960.

afb. 2

het publiek van dienst te zijn. Het nut, en de voordelen van een gezond tandstelsel en hoe men daarvoor moet zorgen, worden in woord en geschrift, in geluid en beeld, thans een ieder bijgebracht.

„Een ieder bijgebracht”, is dat zo? Voorzover het publiek in de gelegenheid wordt gesteld ja, maar als het op de praktische uitvoering van gegeven adviezen aankomt, dan mankeert er nog wel het een en ander aan. De mensheid is hardleers.

De Gezondheidsraad stelt dit met cynische openhartigheid in haar Rapport over Cariëspreventie met fluoriden vast, als zij zegt: „Hoe nuttig en noodzakelijk een intensieve propaganda voor een goede mondhygiëne en voor beperking van het snoepen ook zijn om tandbederf gedeeltelijk te voorkomen, het blijven middelen die altijd slechts door een minderheid zullen worden toegepast”.

Er stond onlangs eens ronduit in de krant: gebrek aan mentale hardheid kenmerkt ons volk. Mag ik daaraan toevoegen, ook in tandheelkundig opzicht. Lust je het niet? – Laat het dan maar staan. Is het te veel? – laat dan maar liggen. Zijn die korstjes zo hard? – snij ze er dan maar af, enz. enz.

De schrijfster van het krantenartikeltje had gelijk met te zeggen: Uit deze mentaliteit, die om ons volk gewikkeld zit als een vel vette watten komen geen mensen voort die alles verdragen. Mensen die bereid zijn dus, zich terwille van de tandheelkundige gezondheid van henzelf en hun kinderen iets te onzeggen, of bepaalde maatregelen vol te houden tegen de grote stroom in, van gemak en laat-maar-waaien. Wij hebben mensen nodig die *kies*keurig zijn.

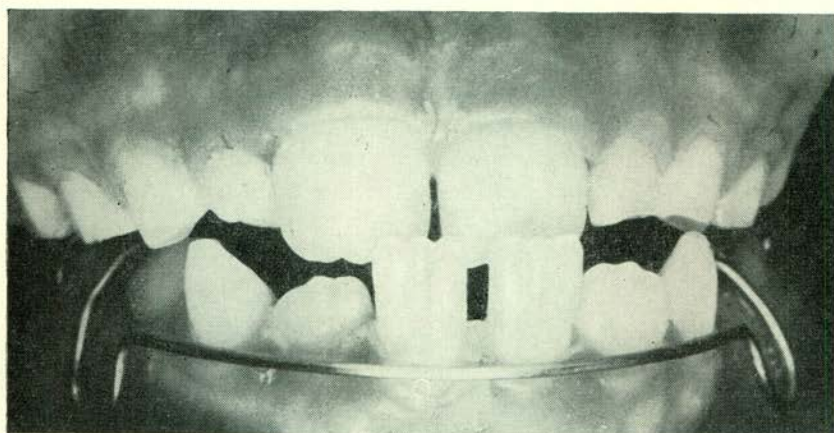
De gevolgen van verwaarlozing ziet alleen de tandarts. Wat te doen, als bij een meisje van 14 jaar de kiezen reddeloos verloren zijn en de tanden alleen nog ten koste van veel inspanning kunnen worden behouden? Opruiming van een zodanige bron van infectie bij uitnemendheid is de enige oplossing.

Afb. 2 toont de restanten van wat eens gezonde kiezen en tanden waren:

De kies onder in het beeld, compleet met etterige infectiehaard aan de wortelpunt. Boven een „einde van een melkgebit”.

Dit, deze schrikpropaganda, toont spr. zonodig in de praktijk met de vraag erbij: Wilt U dat? Nog altijd is de persoonlijke boodschap, ondersteund met foto's en met kracht van overtuiging geuit, zeer effectief. De tandartsen weten hoe nodig het is, maar ook hoe moeilijk het is, om in zulke slechte monden nog iets te redden.

De gevolgen van het verwijderen van een kies uit een rij zijn bekend. De bovenbuurman zakt uit, de achterbuurkies kantelt naar voren en de

afb. 3

ervoor staande elementen verschuiven naar achteren. Er ontstaan ongewenste ruimten op verschillende plaatsen, die slecht gereinigd kunnen worden. Nieuw tandbederf is daarvan het gevolg, nog afgezien van de kans op tandvleesinfecties en aandoeningen van de tandkassen.

Het is hoog nodig interesse te wekken voor persoonlijke hygiëne van de mond. Men loopt de kans als tandarts afgestompt te raken als men steeds weer genoodzaakt is in een milieu vol infectie te werken. U kunt het de tandarts niet kwalijk nemen, als hij niet erg enthousiast is over zulke patiënten. En er zijn er maar al te veel...

Als de persoonlijke belangstelling is gewekt, dan dient zij ondersteund en levendig gehouden met het bekende voorlichtingsmateriaal van Het Ivoren Kruis en het Voorlichtingsbureau voor de Voeding.

Daarbij ga men selectief te werk. Degenen met blijvende aandacht voor hun eigen gebit en dat van hun kinderen verdienen voorrang boven de verwaarloozers. Deze laatste categorie zal tenslotte door haar onvoorschildigheid niet te helpen zijn, dan alleen met een kunstgebit.

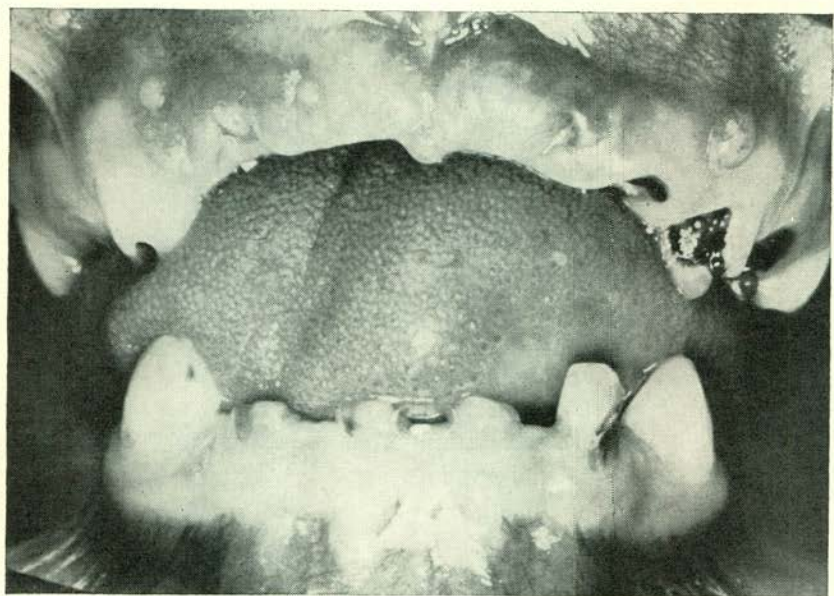
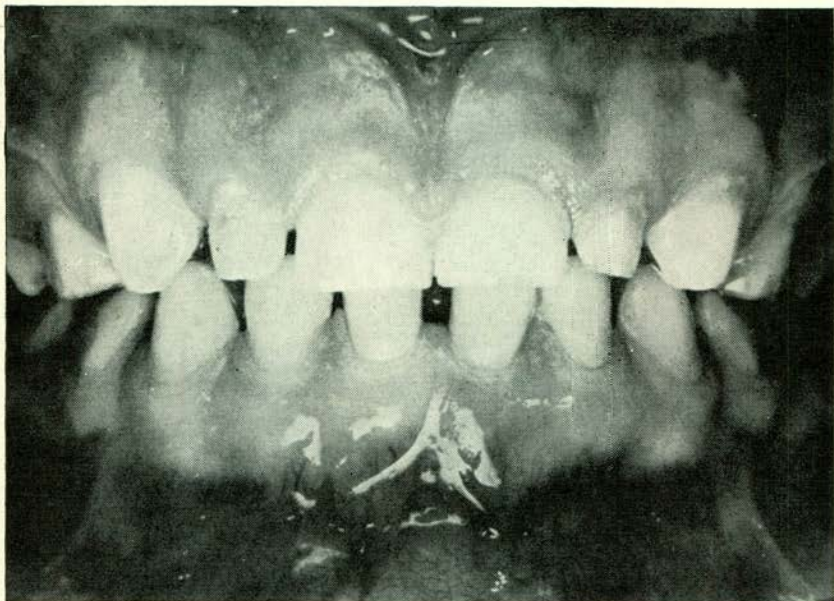
De praktijk der voorlichting leert – we weten het zo langzamerhand in Het Ivoren Kruis wel – dat men zijn handen vol heeft aan de wél belangstellenden.

Naast aandacht besteed aan de cariesprohylaxe, is ook die voor een goede stand van het gebit van groot belang. Speciaal voor de jeugd is controle over de te verwachten tandstand noodzakelijk. Ouders moeten weten, dat aan dreigende verstoringen en afwijkingen van een normale stand der tanden niet mag worden voorbijgegaan. Zij moeten weten wat daarvan de gevolgen kunnen zijn. Vaak kan met relatief eenvoudige middelen, mits tijdig gehanteerd, veel worden voorkomen en in goede banen worden geleid. (*afb. 3.*)

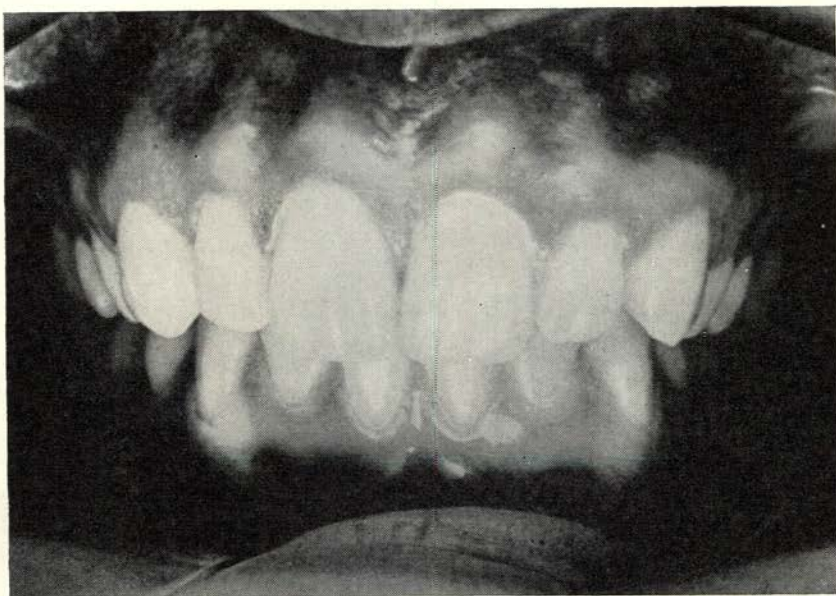
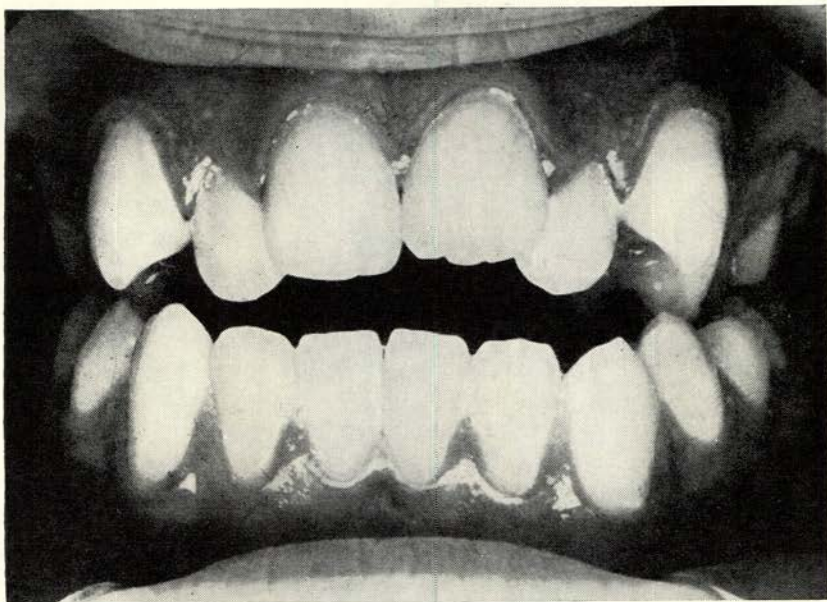
Het zal duidelijk zijn, dat het niet de taak van de tandarts alléén kan zijn te zorgen, dat kinderen geen kiespijn krijgen en dat de uitgroei van het gebit zo goed mogelijk zal verlopen. Dat kan beslist niet zonder de overtuigde medewerking van de ouders en later van de patiënt zelf. En voor dat laatste kan de specifiek tandheelkundige voorlichting niet worden ontbeerd. Het is alweer Het Ivoren Kruis dat daarbij gaarne helpt.

En zo, M. de Voorzitter, zullen wij moeten doorgaan met het tonen van goed en slecht, van scheef en recht. (*afb. 4.*) Want ook na alle zorg en aandacht besteed door ouders en tandarts, blijft in de moderne samenleving het fenomeen tandbederf het gebit steeds bedreigen. Tenslotte dit: tegenover de steeds indringerder wordende reclametechniek op velerlei gebied, met al haar invloed en verleiding, speciaal vaak in tandheelkundig ongunstige zin, vormt naar mijn inzicht het persoonlijke advies, met behulp van duidelijk foto- en ander materiaal een effectief tegenwicht.

Van harte zij het Ivoren Kruis toegewenst, dat haar nieuwe reizende tentoonstelling een bruikbaar steentje daartoe zal weten bij te dragen, want een gezond gebit is alles waard!

afb. 4 – goed en slecht

afb. 4 – scheef en recht